

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת תְּזַרְיֶעַ - מִצְרֶעַ

ה' אייר תשפ"ה

יציאת השבת:

20:03

ירושלים: 20:00

הפטרה: וארבעה אנשים היו מצורעים
ברכת הלבנה החל מיום ראשון בלילה כ' לעומר
יציאת שבת ר"ת: 20:45

גיליון 912

כניסת השבת:

18:52

ירושלים: 18:45

סור מִרְעַ וְעִשֵּׂה טוֹב

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

שמות הפרשיות תזריע-מצורע, לכאורה סותרים זה לזה. המילה "תזריע" מורה על יישוב העולם, ואילו "מצורע" – הוא היפך יישוב העולם, שכן צרעת באה על עוון לשון-הרע, שמפריד בין איש לאשתו ובין אדם לרעהו. כיצד אפוא יכולות שתי פרשות אלה להיות מחוברות?

על פי החסידות מוסבר כי "תזריע" מורה על עבודת ה' בדרך חיובית, "עשה טוב", ואילו "מצורע" מורה על עבודה בדרך השלילה, "סור מרע". החיבור של "תזריע" ו"מצורע" מלמדנו, שיש לעסוק בשניהם לא רק בזמנים שונים, אלא גם בעת ובעונה אחת. ובמילים פשוטות: העבודה של שלילת הרע אינה דורשת יגיעה והתעסקות נפרדת וזמן מיוחד לכך, אלא העבודה החיובית היא שפועלת ממילא על ביטול הרע ושליטתו.

הרבי מחב"ד ממשיך לבאר את הקשר שבין הפרשיות. על הנגעים נאמר שהם "אות ופלא בישראל כדי להזהירן מלשון-הרע", וכן הסגרת והחלטת המצורע נועדו להבטיח "שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון-הרע" (רמב"ם סוף הלכות טומאת צרעת). הרי שגם עצם הופעת הנגע וגם דרך הטיפול בו, לא באו אלא כדי לתקן את המצורע ולהביא לידי כך שאדם זה שחשוב 'כמת' יתחיל חיים חדשים ונעלים יותר בבחינת תזריע.

"תזריע" רומז לעבודה בזמן הגלות, שהיא בבחינת 'זריעה' והכנה ל'צמיחת' הגאולה. כידוע שהגילויים שלעתיד לבוא תלויים במעשינו ועבודתנו בזמן הגלות והם 'פירות' זריעתנו עכשיו. העבודה שפרשנותו, העוסקת בדיני נגעים הרומזים לגלות נקראת תזריע, מלמדת, שהעבודה האמורה צריכה להיות חדורה ב'תזריע' – כבר בעת העבודה צריך להרגיש שבפעולה זו 'זורעים' את הגאולה העתידה ואת הגילויים הנפלאים של ימות המשיח, כפי שאנו רואים כיום. בתפילה לגאולה השלימה בקרוב.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

מצורע – זה המוציא שם רע

לפי דברי רבותינו הצרעת באה כעונש על דיבור לשון הרע וכדרך הנוטריקון: "מצורע, זה המוציא שם רע". ולכן השתיקה יפה וכך אומר התנא באבות (א, יז):

שמעון בנו אומר, כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה. ולא המדרש הוא העקר, אלא המעשה. וכל המרבה דברים, מביא חטא:

שמעון בנו אומר - רבן שמעון בנו של רבן גמליאל הזקן, עמד בראש הסנהדרין בדור החורבן. כנראה שהחזיק בנשיאות זמן קצר בלבד, שכן אביו האריך ימים והגיע לזקנה מופלגת, ואילו רבן שמעון עצמו היה מראשוני 'עשרת הרוגי מלכות'. יתכן ומאמר זה (היחיד שנשתמר ממנו) נאמר על ידו קודם שמונה לנשיא ולכן נזכר בשמו בלא כינוי "רבן". על גדולתו, תעיד העובדה שבמאבק שפרץ בין בנו רבן גמליאל דיבנה, (עיין ברכות כח, א) לבין רבי יהושע בן חנניה ואשר בעקבותיו הודח רבן גמליאל ממושרתו. בא רבן גמליאל לבקש את סליחת רבי יהושע על שפגע בכבודו, אך רבי יהושע מיאן למחול לו, עד שאמר רבן גמליאל: "עשה בשביל כבוד אבא", אז התפייס עמו רבי יהושע מיד. כל כך היה מכובד זכרו של רבן שמעון בעיני החכמים.

כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה - מתוך ניסיון חייו של רבן שמעון, שהיה בן למשפחת הנשיאים חכמי הדור אומר: "כל ימי גדלתי בין החכמים". ומבין כל מאמריהם ודרכי התנהגותם, "לא מצאתי לגוף טוב אלא השתיקה". ובמסכת דרך ארץ (ו, ד): "תני רבי חייא, יפה שתיקה לחכמים, קל וחומר לטפשים, כך אמר שלמה: 'גם אויל מחריש חכם יחשב', ואין צריך לומר חכם מחריש". שתיקתו של אדם בדרך כלל מועילה לו הרבה יותר מדיבורו וכבר אמרו (מגילה יח, א): "מילה בסלע משתוקא בתרין",

ופירש רש"י: 'אם תרצה לקנות הדבור בסלע, תקנה השתיקה בשתיים'. אפילו בזמן שמחרפים אדם, יפה שתיקה. ביחס לשתיקה כזו אמר שלמה (משלי כג, ד): "אל תען כסיל כאולתו". ובתלמוד (שבת פח, ב) האריכו במעלתו של האדם השומע את דברי מחרפיו ואינו משיב להם דבר, באומרים: "העלובין ואינן עולבין, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמחין ביסורין - עליהן הכתוב (שופטים ה) אומר: 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'".

מעצם חשיבות הדבר, תקנו חכמנו לומר בסיום תפילת שמונה עשרה: "אלוקי נצור לשוני מרע, ושפתותי מדבר מרמה, ולמקללי נפשי תדום, ונפשי כעפר לכל תהיה". בקשה מופלאה, שה' יהא בעזרנו לנצור ולסגור את לשוננו מדבר רע ואת שפתנו מלדבר מרמה. אך לא די בשתיקה כזו, אלא אפילו אם מתגרים בך ומקללים אותך עליך לשתוק! עשה עצמך כעפר הזה, שהכל דורכים עליו ואין הם מזיקים אותו בהליכתם. רק מתוך כך יכול האדם להגיע להמשך הבקשה הנאמרת שם: "פתח לבי בתורתך, ואחרי מצוותיך תרדוף נפשי".

ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה - לימוד תורה הוא עיסוקו העיקרי של אדם מישראל, וכך אנו אומרים בכל יום: "ותלמוד תורה כנגד כולם". אעפ"כ לא הלימוד הוא העיקר אלא המעשה. לימוד התורה בפני עצמו כמדע ולא כתורת חיים פסול הוא. וכך אמרו בגמרא (יבמות קט, ב): "רבי

יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה - אין לו תורה. פשיטא! אלא כל האומר אין לו אלא תורה - אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: (דברים ה') 'ולמדתם... ועשיתם', כל שישנו בעשיה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשיה אינו בלמידה". רק לימוד המוביל למעשה כשר, כי המעשה הוא העיקר. גם מדבריו אלו של רבן שמעון למדנו את החשיבות למעט בדיבור, אפילו שהוא עסוק בדברי תורה, כי העיקר המעשה.

וכל המרבה דברים מביא חטא - המרבה בשיחה עלול לומר דברים שאין צריך לאומרם ושראוי שלא ישמעו, וכבר אמר שלמה בחכמתו (משלי י', י"ט): "ברוב דברים לא יחדל פשע". בתלמוד מובאים סיפורים רבים על כאלו שלא שמרו את לשונם ובדיבורם הביאו סכנה על חבריהם. ידוע המעשה (שבת לג, ב) ברבי יהודה וברבי יוסי ורבי שמעון שישבו ודנו במעשיהם של הרומיים בארץ אם נאים הם או לא. וישב יהודה בין גרים לפנייהם ואח"כ סיפר את דבריהם ונשמעו למלכות. כאן המקום להדגיש כי יהודה בן גרים לא סיפר דבריהם למלכות, כפי שחושבים בטעות. וכבר רש"י במקום מעיר: "וסיפר דבריהם - לתלמידיו או לאביו ואמו, ולא השמיעו למלכות, ונשמעו על ידו למלכות". וגרם בדיבורו זה גזירה על רשב"י שיהרג והיה רבי שמעון צריך לברוח. וכשחזר רשב"י, אחר ביטול הגזירה, העניש את יהודה בן גרים.

אולם גם באמירה מחוייבת כגון בתפילה ובמצוות, אין להוסיף דיבורים מיותרים. על אדם וחווה נאסר לאכול מעץ הדעת (בראשית ב, ז): "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אוכלך ממנו מות תמות". ואולם כאשר בא הנחש לפתות את חווה הוסיפה היא איסור (שם ג, ג): "ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלוקים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותו". הנחש דחף את חווה על העץ באומרו לה - כשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה. תוספת האיסור שהוסיפה חווה גרמה שיכשלו בגוף העבירה, ומכאן למדו חכמים: "כל המוסיף - גורע".

אפילו בתפילת חנה, אמו הצדקת של שמואל הנביא, אשר הקדישתו לעבודת ה'. נאמר (שמואל א', א, כב): "והביאותיו ונראה את פני ה' וישב שם עד עולם". המילים 'עד עולם' מיותרות. הגבלת הזמן 'עד עולם', מזכירה לנו יציאת עבד נרצע ביובל. (שמות כא, ו): "והגישו אדוניו אל הדלת או אל המזוזה ורצע אדוניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם". כך אנו מוצאים גם אצל הלויים (במדבר ח, כה): "ומבן חמישים ישוב מצבא העבודה". עולמם של הלויים חמישים שנה. תפילת חנה התקבלה במלואה: בגיל שנתיים הובא שמואל למשכן ונפטר בדיוק לאחר חמישים שנה בגיל חמישים ושתיים שנה, גם במקרה זה תוספת הלשון גרמה לחסרון.

בדומה לכך מובא בתלמוד (ברכות לג, ב): "ההוא דנחית קמיה דרבי חנינא, אמר: 'האל הגדול הגבור והנורא והאדיר והעוז והיראוי החזק והאמיץ והודאי והנכבד'. המתין לו עד דסיים, כי סיים אמר ליה: סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך? למה לי כולי האי? אגן הני תלת דאמרינן - אי לאו דאמרינהו משה רבינו באורייתא, ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקנינהו בתפלה - לא הוינן יכולין למימר להו, ואת אמרת כולי האי ואולת! משל, למלך בשר ודם שהיו לו אלה אלפים דינרי זהב, והיו מקלסין אותו בשל כסף, והלא גנאי הוא לו!" כנגד כל אלו הורה התנא שימעט האדם בדיבורו. [על פי ספר "מעשה אבות"].

מהלכות ספירת העומר

א. המנהג בכל תפוצות ישראל שלא לשאת אשה בימי הספירה מפסח ועד ל"ד לעומר, מפני שבאותו פרק זמן מתו באסכרה עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא, ונשאר העולם שמם, עד שבא רבי עקיבא אצל רבותינו שבדרום ושנאה להם, והם רבי מאיר ורבי יהודה, ורבי יוסי, ורבי שמעון, ורבי אלעזר, והם הם שהעמידו את התורה מאותו הדור והלאה. ונהגו העם להתאבל על תלמידי רבי עקיבא שמתו, ולהימנע משמחה. ובהיות שפסקו למות בפרוס עצרת, כלומר, חצי חודש, דהיינו חמשה עשר יום קודם חג השבועות, שהוא ל"ד לעומר, מותרים לישא מאותו יום ואילך. וכן המנהג בעיה"ק ירושלים, אצל כל הספרדים ועדות המזרח, ואף ביום ל"ד בבוקר מותר. ואחינו האשכנזים נוהגים כמו שכתב הרמ"א להתיר לעשות נישואין רק בל"ג בעומר. והמיקל גם בליל ל"ג לעומר יש לו על מה שיסמוך.

ב. אם החתן ספרדי והכלה מבנות אשכנז, או להיפך, הולכים בזה אחר העדה של החתן, בין להקל ובין להחמיר. שהכל תלוי בחתן שהוא מחוייב בפריה ורביה. ובו תלוי עיקר השמחה, ואין הדבר תלוי בכלה. ואם יש חשש שיבואו לידי איסורים, יש להקל.

ג. מעיקר הדין מי שלא קיים פריה ורביה, דהיינו שאין לו בן ובת, יכול לישא אשה בתוך ימי הספירה, ומכל מקום גם בזה נהגו שלא לישא אשה כלל עד ל"ד לעומר, ואין לשנות המנהג. אולם אם יש שעת הדחק גדול יש להסתמך על עיקר הדין ולהתחשב בזה בתור הוראת שעה, כדי להתיר הנישואין. ואם אפשר טוב לעשות הנישואין בראש חודש אייר. מותר להחזיר גרושתו מן הנישואין בימי העומר.

ד. חתן ספרדי שלא קיים מצות פריה ורביה, שנרשם לנישואין בל"ג לעומר, מחוסר ידיעה, ושלח הזמנות לכלולותיו, רשאים לערוך לו חופה וקידושין בל"ג לעומר. מותר לחתן להסתפר ביום חופתו בתוך ימי הספירה. בשנה שחל ל"ג לעומר בערב שבת מותר להקדים הנישואין בליל ל"ג בעומר, ליל ששי, לחתן שלא קיים פריה ורביה, ובאופן שיש צורך להקדים הנישואין לערב שבת.

ה. גם הנוהגים להקל בכל ימות השנה לשמוע שירי קודש המלווים בכלי נגינה, דרך הרדיו והרשם קול, נכון שיחמירו בימי הספירה שלא לשמוע בהם שירים המלווים עם כלי נגינה, או שמיעת כלי שיר מטייפ. ומכל מקום שירה בפה כשהיא דרך הודאה להשי"ת, בלי כלי נגינה, מותרת אף בימים אלה, ומכל שכן שמותר להשמיע נעימה בתפלה, או בשעה שעוסק בתורה, וכל שכן בשבתות שבתוך ימי הספירה, ואין להחמיר בזה כלל. ובשמחת מצוה כגון מילה, או פדיון הבן, או סיום מסכתא, או בר מצוה, מותר לשמוע שירי קודש המלווים בכלי נגינה, שכל שהיא שמחת מצוה יש להקל בדבר.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - גלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: ציפורה ויהושע לוי. שרה בת שמחה. עזר בן עישה. תקוה בת עזיה. אלגרה בת נאן. אסנת בת דובי. מול בת עולה. אפרים בן רחל. רחמים בן סולמנה. דודאל בן אביגיל. אליהם בת סליחה. יש ורחל לוי. רחל בת אהרן. עזר בת רחל. מיטל מוריה אדיר. יוסף בן מייכל. דוד בשון ח"ו. להחזרת נעדי צה"ל ושבוייו ובהם: הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, יהודה כץ, צבי פלדמן. וכל החטופים והשבויים בעזה! לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף. הגר"מ אליהו. רבי מסעוד מלול. רבי יעקב שושן. יצחק דרעי. מוסים חיים דרעי. טיר נחום. ישראל אפרים טון. אורן מועלם. דוד גרוסברג. מורי פולק. עמוס דמרי. אסתר בת תורה. אליזה בת פריחה. אריה בן שמעון. ציונה בת דוד. יצחק ולאה אסטרנו. עזיה עמוס. חיה רחל לוי. בנימין יהודה. נדירה שמעון. ליאור רחמים. דבורה ואילן מועלם. מייכאל ועקמן. אחי זפרני. אילה שחר. יצחק בן פנחס. יצחק ושמחה אילוז ז"ל. אורי יצחק אילוז ח"ד. סרן יאיר יעקב שושן ח"ד. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון ח"ד. אברהם ולאה ציטרון ז"ל.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה